

Naročnina mesečno 18 Lir, za inozemstvo 20 Lir — nedeljska izdaja celoletno 34 Lir, za inozemstvo 50 Lir. Ček. rač. Ljubljana 10.650 za naročnino in 10.349 za inserate. Podružnica: Novo mesto.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje italijanskega in tujega izvora: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

SCOVENE

Izhaja vsak dan zjutraj razen ponedeljka in dneva po prazniku.

Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana. Redakcija, Amministratore: Kopitarjeva 6, Ljubljana. Telefon 4001-4005.

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Abbonamenti: Mese 18 Lire; Estero, mese 20 Lire, Edizione domenica, anno 34 Lire, Estero 50 Lire. C. C. P. Ljubljana 10.650 per gli abbonamenti: 10.349 per le inserzioni. Filiale: Novo mesto.

Italijansko-nemške čete vkorakale v nezasedeno Francijo

Vojno poročilo št. 899
Sovražna križarka
ob alžirski obali potopljena
Številne ameriške in angleške ladje poškodovane — Angleži zgubili 27 letal

Glavni Stan Italijanskih Oboroženih Sil objavlja:

Na egiptovskem bojišču so se nadaljevala napredna premikanja italijanskih in nemških čet, ki so v ugodnih spopadih uničila desetino oklepnih sredstev.

Letalstvo Osi je razvilo živahno delavnost in je sestrelilo 4 angleška letala.

V času od 5. do 10. novembra v skladu s pozno prispelim poročili je sovražna letalstva med boji nad Severno Afriko v celoti zgubilo 27 letal.

Skupine naših torpednih letal so ponovno napadle pomorske angleške in ameriške skupine v alžirskih vodah. Sovražna križarka je bila zadeta in so jo trije torpedi prelomili ter se je hitro potopila. Neka druga križarka je bila poškodovana. Parnik s 15.000 tonami je bil tudi zadet in se je videlo, kako se je nagnil in se je najbrž potopil.

Nemški letalci so zadeli mnogo drugih vojnih ladij in trgovskih parnikov. V letalskih bojih s sovražnimi lovci so sestrelili eno letalo vrste »Hurricane«.

Naša skupina je z velikim uspehom napadla letališče v Alžirju, na katerem so izbruhnili obsejni požari.

Včeraj popoldne iz protiletalske topništvo zadelo nad Augusto sovražno letalo, ki je tresčilo v bližini polotoka Magnini. En član posadke se je spustil s padalom in je bil ujet.

Bližju otoka Sapienza je naše letalo sestrelilo sovražno letalo vrste »Spitfire« in sicer južno do Navarina.

Angleška letala so v pretekli noči izvedla nov polet nad okoliške kraje Cagliari in povzročila nekaj škode ter ranila nekaj civilnih oseb.

Rim, 11. novembra. Skupno s premikanjem nemških čet so edinice italijanskih čet danes zjutraj vkorakale na ozemlje nezasedene Francije. (Stefani)

Hitlerjev proglas Francozom

Berlin, 11. nov. d. Državni kancelar je izdal danes naslednji proglas:

Francozi! Castniki in vojniki francoske oborožene sile! Dne 3. septembra l. 1939 je angleška vlada brez vzroka in brez vsakega povišja napovedala Nemčiji vojno. Zato se je takrat tem zasnovalcem vojne posrečilo, da so pregovorili tudi francosko vlado, da se je priključila tej vojni napovedi Anglije. Za Nemčijo je pomenilo to nerazumljivo izzivanje. Nemška vlada ni od Francije ničesar zahtevala in ni imela nasproti Franciji nobenih zahtev. Nemški narod, ki je moral nastopiti proti Angliji, ni gojil nobenega sovraštva proti Franciji. Zaradi te vojne je prišlo nad našeto rodbino obeh narodov mnogo gorja in nesreče.

Po polomu francosko-angleškega sodelovanja in po porazu angleške vojske pri Dunkerquu je Francija zaprosila za dovolitev premirja. Nemška vlada je pristala nanj, morala pa je skrbeti za to, da bi pozneje ne nastale nove vojne nevarnosti na tem področju.

Nemčija ni imela namena, da bi Francijo ponižala ali uničila ali razdejala njen svetovni imperij, temveč je hotela nasprotno v poznejšem premiselnem miru doseči oziroma medsebojnega sporazuma. Odtlej je Anglija in posej tudi Amerika skušala zmerom znova dobiti oporo na francoskem ozemlju, da bi lahko vojno nadaljevali na tujih tleh. Zadnje dni sta izvedli podoben poskus z roparskim napadom na zapadne in severne afriške dežele, da bi lažje nadaljevali morebitno prodiranje na francosko ozemlje. V zadnjih 24 urah je bila nemška vlada obveščena, da bi se te operacije imele razširiti tudi zasedbo Korzike in z napadom na južno francosko obalo.

Zaradi tega sem se odločil, da sem dal nemški oboroženi sili povelje za takojšnjo zasedbo nezasedenega dela Francije z istočasnim zagotovilom, da bo nemška oborožena sila vkorakala v te kraje kot prijateljica francoskega

naroda. V tem pogledu je dobila nemška vojska vsa potrebna navodila za nadaljnje postopanje v zasedenih krajih. Francoska vlada bo lahko tudi v bodoče opravljala vse svoje zakonite posle, tako da bo francoski narod čim manj čutil obremenitve tega izrednega ukrepa.

Ob koncu poudarja državni kancelar v svojem proglasu, da je prepričan, da bo francoski narod globoko doimel veliki pomen te njegove odločitve in ne bo nikjer oviral težke naloge nemškega vojaka. Prav gotovo pa se bodo marsikje zglasili tudi mnogi Francozi, ki bodo pripravljeni skupno z nemškim vojaštvom nastopiti v skupni obrambi za meje Francije proti zagrozenemu sovražniku, ki je tudi Francoze več kakor 300 let samo ropal in izkoriščal ob vsaki priliki.

Turčija v boju z draginjo, veriženjem in špekulacijo

Ankara, 11. nov. s. Včeraj se je začel v Ankari veliki parlamentarni teden, v katerem bodo v zbornici obravnavali in sprejeli številne postavbe, ki naj bi pobijale draginjo, preprečile veriženje in odstranile druge nepravilnosti, kakor je bil to napovedal predsednik republike v svojem govoru 1. novembra. Poročajo, da bo danes predsednik vlade Saradžoglu sporočil parlamentarni skupini narodne stranke sklepe, ki jih bo vlada sporočila v četrtek narodni skupščini. Navzlic skrivnostnosti, v katero so zavite odločitve vlade, se je vendar zvedelo, da bodo prišle v razpravo naslednje tri točke političnega in socialnega značaja. 1. Strogo nadzorstvo nad vsemi cenami na domačem trgu in pri izvozu. 2. Državno nadzorstvo nad zalogami živil ter industrijskimi surovinami. 3. Uvedba najstrožjih kazni za verižnike in vojne dobičkarje.

V nekaterih krogih pričakujejo, da bodo ustanovljena posebna sodišča za socialno in gospodarsko obrambo ljudstva. Nekateri listi ob tej priložnosti omenjajo zloglasna sodišča »za brambo neodvisnosti«, katera je ustanovil Izmet paša, ko je bil načelnik vlade v viharjem času, ki je prišel po vojni za neodvisnost. Liberalni ukrepi, ki so bili v Turčiji prvi hip izdani, so dali zagona vsemu kopičenju, trgovini, veriženju in to je bilo usodno, ker je povzročilo gospodarsko krizo in oškodovalo manj premožne sloje, to se pravi veliko večino ljudstva. Na to krizo odgovarja sedaj turška vlada z drakonimi ukrepi, ki pa se ravna po zgledu iz totalitarnih držav, katere so posnemali zaradi njene potrebe tudi v Angliji in Združenih državah.

Zatamnitev v Švici

Bern, 10. nov. AS. Uradno poročajo, da je bila zaradi ponovnih kršitev švicarskega neba zaukazana zatamnitev ob 8 zvečer.

topniško streljanje z ladje »Jean Barthe« preprečilo neki ameriški vojni ladji nadaljnje zasledovanje dveh naših torpedovk.

Maršal Petain — francoski vrhovni poveljnik

Rim, 11. novembra. AS. Maršal Petain je sam prevzel poveljstvo nad francosko vojsko, mornarico in letalstvom. Pisarna državnega poglavarja v Vichyju je včeraj ob 12.30 sporočila tole:

Maršal Francije, državni poglavar je sprejel naslednji sklep:

»V odsotnosti admirala Darlana prevzemam od danes dalje vrhovno poveljstvo nad mornarico, vojsko in letalstvom. Za zdaj morem dati eno samo naročilo: »Vsakdo naj izpolnjuje svojo dolžnost z disciplino, v redu in hladnokrvno.«

Francoškim admiralom in generalom v Severni Afriki je Petain poslal naslednje sporočilo: »Dal sem zapoved za odpor proti napadalcu. Dano zapoved ponavljam.«

Pariz, 11. novembra. AS. Delegat francoske vlade v zasedeni Franciji, poslanik De Brion, je sprejel zastopnike francoskega in tujega tiska in jim naročil, naj priporočajo pariškemu prebivalstvu zaupanje in mir. Prevzem vrhovnega poveljstva nad francoskimi oboroženimi silami s strani maršala Petaina pomeni združitve vrhovnega poveljstva v eni sami roki in je poročilo za trden odpor Francije zoper angleško-ameriški pritisk.

Poveljnik Maroka odbil ameriški poziv na predajo

Vichy, 11. nov. AS. Francoski generalni zastopnik v Maroku general Nogues je odločno (Nadaljevanje na 2. strani.)

Rojstni dan Kralja in Cesarja

Ljubljana, 11. novembra.

Danes praznuje Njegovo Veličanstvo Kralj in Cesar Viktor Emanuel III. svoj rojstni dan. Letošnji njegov rojstni dan pada v razdobje najsilovitejših naporov italijanskega naroda, da si po zaslugah svojega orožja pribori v Evropi in svetu takšno mesto, kakršno mu pripada. Pri tem pa ima italijansko ljudstvo za zgled svojega Poglavarja, ki prvi med vsemi državljani najvestneje izpolnjuje sveto skupno dolžnost: služiti z vsemi sredstvi ter z vsemi zmognutimi svojimi domovini, ki je v orožju. Ta dan se okoli zvišene osebe Vladarjeve zbirajo vsa italijanska srca, ki vidijo v njej stalni zgled svetega rodoljubja in predanosti svojim dolžnostim ter nezlomljive vere v boljšo usodo Italije. Za časa vladanja Viktorja Emanuela III. je Italija stalno korakala po poti, ki jo je vodila do njene imperialne veličine in na tej poti je bil Vlada vedno prvi vojak svojega naroda, saj je njegova vladarska doba z majhnimi presledki potekala vsa v vojnah, ki so Italijo ovenčale s slavo ter ji priborile Imperij.

Zlasti danes, ko italijanski narod, nadaljujoč fašistično revolucijo, bje borbo za še lepšo veličino italijanskega Imperija in za zmagovalno civilizacijo, se ves narod zunaj na bojiščih in doma pri delu poklanja svojemu Suverenu, obljublja joč mu, da bo pod znakom Savojske zvezde in liktorja odločno vztrajal do zmage.

Ameriški diplomati odšli iz Vichyja

Vichy, 11. nov. AS. Izvedelo se je, da so člani ameriškega veleposlaništva v Vichyju in ameriški časnikarji odpotovali v Lourdes, kjer bodo počakali na odhod v Perpignan.

Pariz zahteva vojno napoved Angliji in Ameriki

Pariz, 11. novembra. AS. Predsednik francoske ljudske stranke Doriot je poslal maršalu Petainu in predsedniku vlade Lavalu naslednjo resolucijo svoje stranke: »V imenu deset tisočev pariških manifestantov in 7200 delegatov kongresa ljudske stranke zahtevamo od vlade: 1. takojšnjo napoved vojne Angliji in Ameriki; 2. sklenitev pakta za obrambo in zopetno zavajevanje Afrike z vsemi prizadetimi evropskimi vesilami; 3. pristop k paktu proti kominterni; 4. odobritev pravih za francoski prostovoljni korpus.

Seja španske vlade

Madrid, 11. nov. AS. Snoči se je sestal ministrski svet pod predsedstvom generala Franco. Seja je trajala pozno v noč. Odobrenih je bilo mnogo ukrepov upravnega značaja.

Bern, 11. novembra. AS. Švicarski zvezni zbornici sta odbili prošnjo za pomilostitev, ki so jo vložili trije podčastniki, obsojeni na smrt zaradi veleizdaje.

Razbite sovražne postojanke na Kavkazu

Ob alžirski obali je bila zadeta nosilka letal — Velika oklepna zadeta

Hitlerjev glavni stan, 11. nov. Vrhovno poveljstvo nemške vojske je objavilo danes naslednje poročilo:

V zapadnem Kavkazu in ob Tereku je bilo več sovražnih napadov v ogorčenih borbah odbitih. Izgrajene sovražne postojanke so bile s topniškim ognjem razbite.

V Stalingradu živahno udejstvovanje napadalnih oddelkov.

Na fronti ob Donu so romunske čete odbile sovražne napade. Bojni letalci so z uspehom posigli v borbe na kopnem. Madžarske čete so preprečile poskus preoračanja reke.

V srednjem in severnem odseku vzhodne fronte so bile izvedene lastne napadalne operacije in je bilo odbitih nekaj sovražnih sunkov. Bojna in strmoglavna letala so nadaljevala napade proti izgrajenim postojankam in železniškim napravam.

Na egiptovskem bojišču so nemške in italijanske čete nadaljevale svoje napredne pokrete, pri čemer je bilo v uspešnih borbah 12 sovražnih oklepnih vozil uničenih. Angleško letalstvo je izgubilo 4 letala.

Nemška in italijanska lovska letala so v

času od 5. do 10. novembra v letalskih bitkah proti močnim letalskim skupinam sestrelila 27 letal.

Nemške in italijanske letalske sile so še nadalje napadale ameriško-britansko izkreevalno brodoge ob obali francoske Severne Afrike. Ena nosilka letal in ena velika trgovska ladja sta bili zadeti z bombami. Bojna letala so sestrelila 3 sovražne lovce.

10. novembra ponoči so nemški brzi čolni napadli sovražni konvoj ob vzhodni angleški obali in so potopili v srditi borbi s spremljajočimi rušilec 4 sovražne ladje s skupno 11 tisoč tonami. Dve nadaljnji ladji in ena spremlja joča ladja so bile s torpedi zadete. Vsi brzi čolni so se vrnili v svoja oporišča. En brzi čoln, ki je bil s torpedom poškodovan, je bil priveden v nemško oporišče.

Ob obalah zasedenega zapadnega ozemlja so bili sestreljeni 4 sovražni bombniki.

V Severnem Atlantiku je nemška podmornica s torpedom zadela oklepno razreda »Queen Elisabeth«. Opažena je bila močna eksplozija.

Francoske čete v Severni Afriki se upirajo Angležem in Amerikancem

Rim, 11. nov. AS. Položaj v Maroku in Alžiru se zdi, da se ni bistveno spremenil. V Maroku nadaljujejo francoske sile z odporom ter imajo na več točkah v rokah pobudo zoper ameriške izkreevalne oddelke. Zanimujejo nova domnevna izkreenja v Agadirju in Mogadorju. Blizu Casablance je topniški ogenj ustavljal nasprotnikovo kolono, prihajajočo iz Fedale. Nastopila je tudi oklepna »Jean Barthe«. Z vojaškega gledišča se postojanke v bistvu niso znatno spremenile, s političnega gledišča pa kaže, da je oblast trdno v rokah francoskih oblasti, ne da bi bilo kaj novih poročil o ognjiščih odpadov.

V Alžiru se zdi, da je položaj bolj zmešan. Boji so posebno zagrizeni pri Oranu. Ameriške sile prodirajo ob podpori oklepnih vozil v to mesto in ga skušajo obkoliti, a še vedno srečujejo odpor. Francozi so odklonili ponudbo za premirje, ki jo je poslal poveljnik izkrcanih sil, ter se naprej bore. V Alžiru ter na predelu okoli njega ni važnih novic. Izkreevalna vojska se je delno pomnožila. Bilij so letalski alarmi ter napadi osnega letalstva na pomorske sile. Kar pa se tiče Maroka, Alžira in celo Tunisa, širijo angleške in ameriške radijske postaje hudournik zlaganih in napačnih poročil.

sprotujočih si novic, ki jih prinašajo z najrazličnejših prestolnic ter jim včasih pripisujejo celo očetovstvo Vichyja, očitno zaradi tega, da bi zmešale karte ter zmedle upirajoče se sile v francoski severni Afriki.

Vichy, 11. nov. AS. Ob 21 je francosko informacijsko ministrstvo sporočilo sledeče: Po poročilih, ki so prispela iz Severne Afrike, se da vojaški položaj, kakršen je bil včeraj popoldne, označiti takole: Poročila iz tujih virov, da so Amerikanske čete vkorakale v Tunizijo in da sedaj napredujejo proti Bizerti, so neutemeljena. Ob marokanski obali se je vreme poslabšalo in na Atlantiku nastajajo s tem ovire pri dovažanju ojačen in oskrbe za ameriške oddelke, ki so se tam izkrcali. Naše čete nadaljujejo s svojimi nastopi brez obotavljanja. Posebej je treba pohvalno podčrtati podporo maroških in oranskih čet in prispevek ki ga je bojna ladja »Jean Barthe« dala za obrambo Casablance. Mornarica in letalstvo sta na delu navzlic izgubam, ki sta jih imela. Pri Oranu so v teku hudi boji. Naše čete dajejo ogoren odpor. Pristanišče je neuporabno. V Casablanci je bil nasprotnik včeraj zadržan in ni mogel napredovati. V marokanskih vodah je

Jesensko zatiranje škodljivcev na zelenjadem vrtu

Skrbi, ki so jih imeli vrtnarji in vrtnarji, kako bo z letošnjim pridelkom, so za nami. Večina posestnikov malih domačih vrtov se ne more pritoževati, saj je bilo leto ugodno in so pridelali več, kot so pričakovali. Sedaj pospravljajo zadnje pridelke v kleti, shrambe, zasipnice in zakope.

Pri pospravljanju povrtnine v zimske shrambe ostane na vrtu razno kolje, prekle, ostanki rastlin: koci zelja, fižolovina, grahovina itd. Povsod tu se skrivajo razni živalski škodljivci, bolezenske klice, bakterije itd. Z uničenjem teh zelenjaden škodljivcev odstranimo mnogo nevarnosti in škode, ki bi se naslednje leto prav občutno poznala.

Nekateri živalski škodljivci in bolezenski klici pa ne moremo na ta način zatreti, ker prezimujejo ti v zemlji. Tu pomaga apno, ki ga jeseni potresamo po gredicah in plitko podkopljemo. Apno zemljo razkuži, jo razkisa in pripravi v ono stanje, ki je koristnim zemeljskim bakterijam najugodnejše. Poleg tega pa moramo že sedaj napraviti pridelovalen načrt za prihodnje leto, ker imamo še najbolj v spominu, na kateri gredici so se posamezne vrtno kulture najzadovoljivejše razvijale in kod niso uspevale.

Rožni dol žaluje

Spet se odpirajo šolska vrata našim otrokom. Pod vodstvom skrbnih učiteljev in učiteljic si bodo bistri glavice in si vzgajali srca. Ob tem času se nam zdi primerno, da se v skromnih vrsticah spomnimo vzorne učiteljice, šolske upraviteljice v Rožnem dolu, pokojne Marice Nartnikove. Ob sklepu lanskega šolskega leta, na kresni večer, so jo nasilno odvedli partizani in jo po večdnevem mučenju ustrelili.

Nenadno je obstalo njeno delavno življenje, vedno polno novih načrtov, v ljubezni posvečenih njenim šolskim otrokom. Rožni dol je 24. junija v strahu kakor okamenel. Ali je res moglo, da gospodične ni več v šoli? Saj je še včeraj vsa žarela od sreče med svojimi prvoobhajanki. Zaradi izrednih razmer je bilo 23. junija prvo sv. obhajilo za otroke iz Rožnega dola kar pri tamkajšnji podružnici Sv. Magdalene. Vesel praznik v cerkvi in v šoli! Sonce na nebu, večno Sonce na oltarju, reko iz nedolžnih otroških oči, se je prelilo v srce Sonce ljubezni in srečnih smeh. Veselje, ki je združilo dobre vzgojiteljice. Kdo bi bil slutil, da bo čudovito lepemu dnevu sledila noč groze!

Pozno na večer so prišli v šolo oboroženi neznanec in zahtevali, da mora Marica z njimi. Kam? Osumljena je. Naj se gre zagovarjati. Ni niso pomagale prošnje uboge osivele matere, strtega očeta. Nezvestost so odnesli v noč.

Zivela je samo za svojo šolsko družino. Neutrudljivo je vzgajala vdana otroška srca za Boga. Kot najskrbnejša mati je bdela nad njihovim časom in večno srečo. Na prvi petek v juniju jih je posvetila božjemu Sreči. Žrtvovala je zanje vse dneve in veliko noči. Vse drobne bridkosti in težave njihove mladosti je poznala, vse modro upoštevala pri vzgoji. Sedem let in osmega pol je živila v svojem tihih Nazaretu, kakor je imenovala Rožni dol. Povsod se pozna njena delavna ljubezen, ki je bila nadvse velikodušna in požrtvovalna.

Nagla in odločna je bila v besedi, vsa mila in dobra v dejanju. Zato ni čudno, da so ob strahotni novici zajokali njeni ljubljani otroci in matere z njimi. Saj matere najbolj vedo ceniti dobro učiteljico.

Pokojna Marica je bila rojena l. 1905 blizu Tolmina, desetletna je že okužala bridkosti vojne kot begunka. Meščansko šolo in dva letnika učiteljice je dokončala pri uršulinkah v Ljubljani. Poslednji dve leti učiteljice je iz zdravstvenih razlogov dovršila v Sarajevu. Vse življenje je ohranila do svojih vzgojiteljic toplo, hvaležno ljubezen.

Po maturi 1927 je nastopila svoje učiteljsko poslanstvo. Najprej je morala v Bosno, nato pa je vzgajala mladino po raznih krajih Dolenjske. V Rožnem dolu je zaključila svoje neutrudno delo z največjo žrtvijo. Posebno skrb je posvečala bolnikom. Koliko duhovne tolažbe in gmočne pomoči jim je preskrbel. Zdej je ne bo več k njim. Kako jo bodo pogrešali vsi vaščani, ki so se v vsaki sili in stiski zatekali k šolski gospodični po nasvet in pomoč.

KULTURNI OBZORNIK

Nova bogoslovno-narodno-gospodarska razprava

Peter Kovačič: Nazori velikih prerokov o pridobivanju in uporabljanju imetja.

Zadnje čase je izšlo v tisku več teoloških disertacij, razprav mladih znanstvenikov, ki se lotujejo bogoslovnih vprašanj na najrazličnejših področjih: tako je dr. Kos reševal tezo iz delovanja svetega Cirila in Metoda, dr. Gnidovec: Zvezo sv. Gregorija Nazianzina s sv. bratom; dr. Vodopivec je primerjal velikega ruskega religioznega filozofa Berdjajeva z naukom Cerkve, dr. Oražem je zopet posegel v osnove organiziranja prve Cerkve v Kristusovem času, v temelje Cerkve kot božje ustanove, dr. Kovačič pa je strnil biblija starega zakona z vprašanji sociologa in narodnega gospodarja ter si postavil tezo, ki spaja obe področji v lepo enoto, namreč: Kako sodijo izraelski preroki o pridobivanju in uporabljanju imetja, o vprašanju zasebne lastnine in dela. Taka razprava je lahko zelo koristna, kajti vsi vsem svetovnem slovtvu ni socialnih naukov, na katerih bi že tisočletja počivalo toliko oči v pripravljenosti za žrtve proti krivici, kakor so postavili in preroki Izraelcev. Tako se je izrazil sociolog Damascus, kakor omenja avtor te razprave v uvodu, utemeljuje potrebo posebne pravice o socialnem in narodno gospodarskem nazoru starozakonskih prerokov. Da pa bi te nazore mogel čim jasneje spoznati, je moral seči najprej v zgodovino gospodarskega življenja pri Izraelcih in njega razvoj ter se ustavi pri Mojzesovi postavi, ki stoji v temelju naroda. Na osnovi tega pa šele raziskati posamezne preroke ter njih mnenje ter načelna gledanja na nekaj osnovnih problemov, ki so še danes temeljni problemi vsakega socialnega in gospodarskega življenja. Ta temeljna vprašanja so predvsem: vprašanje zemljiške lastnine (kakšno obliko lastnine

Fižolova pršica je huda nadloga, ki vsako leto ob suhih in toplih tednih napravi obilo škode. Pršica je drobna, pajku podobna živalica, žiggar samica prezimi na odpadlem in napadenem fižolovem listu, v fižolovini in tudi v prekljah. Zaradi tega moramo sedaj v jeseni požgati vso fižolovino in prekle opaliti nad ognjem.

Fižolova rja se pokaže najprej na spodnji strani listov. V blazinicah se razvijejo pomladni trosi, ki tudi kmalu uničijo vso rastlino. Napadene dele rastlin sežgimo! Sadimo odporne sorte! Seme razkužimo v uspulino.

Vrtna fižolova pegavost je pri nas zelo razširjena bolezen, ki napada vso rastlino od korenin do listov. Bolezen prenaša s semenom (razkužiti!) in z ostanki rastlin, ki so bile okužene, pa so ostale do pomladi na vrtu. Zato moramo te zbrati in sežgati.

Grahovja in grahovca zavijača najlepše zatremo, če jeseni sežgemo vse odpadke grahovitih rastlin, zemljo pa globoko prekopljemo. Tudi pri grahovih plesni sežgemo rastline z natičjem vred!

Rja napada tudi grah. Če se to dogaja vsako leto zapored, popolimo okoli vrta ali na vrtu razne mlečke, ker so ti trnosnosci grahove rje.

Belušna ali špargljeva rja se pojavi kot drobni rjavkasti mozoljčki, ki so na debelejših vejah zbrani v skupine. Da jih zatremo, požanemo vse bilke tik pri zemlji in jih sežgemo.

Tudi kumare niso obovarovane. Garje na kumarah povzročajo grenkobo plodov, ki zastanejo

Šport

Sedaj je na vrsti Hermes!

Športna sekcija »Hermes« razpisuje za nedeljo, dne 15. t. m., ob 8 veliki propagandni tabelirski turnir v dvorani hotela Miklič za vse verifirane in neverifirane slovenske igralce. Prijavnina je 5 lir za osebo. Igra se po cup-sistemu; igralci, ki izpadejo v prvem kolu, lahko nastopijo v tolažilnem turnirju. Zmagovalec prejme pokal, ki četrta takoj v njegovo trajno last. Drugi, tretji in četrta pa dobijo lepa praktična darila. Poslednja četvorica igra medsebojno četrt-finale za placement. Turnir je pravilno prijavljen Pokrajinskemu O. N. D. in odobren. Prijave sprejema vodstvo turnirja v soboto popoldne v dvorani hotela Miklič ter najkasneje do 8 v nedeljo. Vabimo vse ljubljanske igralce, da se udeležijo tega turnirja, prav posebno pa začetnike, ki jim je dana možnost, da sodelujejo v tolažilnem turnirju, kjer bosta prejela zmagovalec in drugi lepa praktična darila. Vstopnine iz propagandnih ozirov ni nobene. Prijatelji igre z belo žogico vabljeni! — Uprava turnirja.

Razpredelnica po VI. kolu

Državno nogometno prvenstvo je že v polnem teku. Uspehi posameznih moštev niso več slučajni, pač pa razodevajo več ali manj srečno roko klubskih voditeljev, ki so tako ali tako okrepili svoje enajstoročje. Nedeljske tekme je gledalo v Rimu 22.000 oseb, v Bologni 17.000, podobno številke ter temu primerne dohodke pa beležijo tudi drugod.

Sedaj čitamo že o najboljših strelcih. Prvo mesto sta Ferraris II. (Torino) in Piana (Livorno) sto drži Piola (Lazio) — Rim z 9 goli, na drugem s šestimi. Po VI. kolu je dobila razpredelnica naslednjo sliko:

Livorno	6	6	0	0	15	6	12
Torino	6	4	0	2	18	6	8
Genova	6	3	1	2	16	8	7
Lazio	6	3	1	2	13	11	7
Ambrosiana	6	3	1	2	5	5	7
Fiorentina	6	3	1	2	11	12	7
Bari	6	3	1	2	6	8	7
Roma	5	2	2	1	4	6	6
Milano	6	1	4	1	6	6	6
Bologna	6	2	1	3	8	5	5
Vicenza	6	2	1	3	8	14	5
Juventus	6	1	2	3	12	14	4
Triestina	6	0	4	2	4	7	4
Atalanta	6	2	0	4	6	11	4
Liguria	5	1	1	3	3	9	3
Venezia	6	0	2	4	4	11	2

Livorno torej krepo vodi in je brez dvoma, da se bo v nedeljo, ko bo igral doma z Barijem, obogatel še za dve točki Ostal bo torej na častnem mestu še več tednov. Potem bo prišlo do velike moštvo, ki je absolutno najboljša. Ali bo to Torino, Roma ali kdo drugi, to bomo videli šele tam okrog 15. tedna, ko se bo v razpredelnici že marsikaj spremenilo.

Šport v kratkem

Fausto Cippi je postavil svetovni rekord v enourni vožnji. Iz Milana poročajo o uspelem poizkusu italijanskega poklicnega dirkača Fausta Cippija, ki se je lotil v soboto popoldne rušenja

v rasti in so skoraj neužitni. Trosi prezimijo v zemlji. Da se gari ubranimo, posadimo kumare na drugo gredico, prvo pa dobro poapnimo. — Ostanke rastlin sežgimo!

Na paradiznikih pa opazimo ovelost, ki je posledica neke bolezni, povzročene po bakterijah. Steblo pri napadenih paradiznikih počni pri zemlji in zvane, kasneje strohni. Bolezen zajemo s sežiganjem napadenih rastlin in razkuževanjem kolicve a 5% formaldehidom. Druga ovelost, ki jo prav tako povzroča bakterije, le da steblo in listi počasi zaporedoma ovenejo, uničujemo prav na isti način.

Jeseni iščemo na vrtu še hube kapusovega belina. Pri tem moramo paziti, da ne uničimo porjavelih bub, kajti v njih je kapusov najhujši sovražnik odlozil jajčeca, iz katerih se zvale ličinke najezdnikov, ki kapusove hube uničujejo.

Zemljo, kjer so rasle križnice, napadene po zeljni muhi ali kljunotajse, moramo dobro prekopati in poapniti, rastline pa sežgati.

Pegavost listov zelene ni sicer tako nevarna bolezen, vendar je boljše, da jeseni sežgemo vse napadene liste, da se bolezen ne širi.

Veliko skrbi pa povzroča po vrtovih bramor. Čez zimo jih lahko polovimo lepo število, če sedaj zakopljemo na več krajih na vrtu 60 cm globoko več kep toplega konjskega gnoja. V ta gnoj, ki je toplejši, se naselijo bramorji, ki jih zgodaj spomladi izkopljemo in uničimo.

Preden zapade sneg, pospravimo na vrtu prav vse, kar je le količkal sumljivo in sežgimo. Nikdar pa ne mečimo okuženih rastlin na kompost, ker tako boleznijo le prenašamo.

svetovnega rekorda v kolesarjenju na eno uro. Ime, ki ga je skušal zbrisati iz zlate knjige rekordov je Archamband. Ta Francoz je l. 1937, prevozil prav na istem dirkališču (Vigorelli — Milan) v eni uri 45.840 km in ta znanaka je veljala vse do sobote kot svetovni rekord. Fausto Cippi je bil izvrstno razpoložen ter je začel z dirko, pri kateri so bili navzoči potrebni sodniki ter nekaj sto gledalcev. Ko je potekala 60. minuta naporene vožnje, se je dvignil na cilju vihar navdušenja. Cippi je prevozil točno 45.871 m in zboljšal svetovno znancko za 31 m.

O Tonetu Cicerju iz Kamnika čitamo, da ga prištevajo med najboljše prsne plavalce v Evropi. Pri primerjavi letošnjih izidov so ugotovili, da ni nikdo postavil tako dobrega časa na 100 m preno kot Cicer, ki je dosegel v borbi z Laekovskim 1:11.6 min.

Za Miklavža izide »Slovenčev koledar«

Naročite ga takoj po ugodnostni ceni 20 lir

Ivan Murn - žrtev partizanov

Eden izmed krajev, kjer so komunisti najbolj divjali, je Dolenja Straža.

Fr. Springer, kmet in večji posestnik, star 50 let, je šel z vso svojo družino in to z 11 otroci k partizanom. Starejša hči, ki se sedaj pokori v ječi za svojo neumnost, je stara 21 let, najmlajši otrok pa je bil rojen v gozdu. Imenovan Springer je bil največji krvo-lonež. Dva druga, in sicer Bartoj Alojzij in Slapničar Franc tudi nista daleč zaostajala za njim.

Najtežja nesreča je doletela Murnovo družino iz Podgora. 20. junija je bil odpeljan v gozd Murn Ivan, 18letni fant, obenem s svojo materjo in sestro Marijo. Mati in hčerka sta se po devetih dneh vrnili prestrašenih obrazov. Prestati sta morali silno veliko muk in si komaj rešili življenje. Ivan pa se ni vrnil. Na Brezovi rebri so ga zaklali. Kolovodja ondotnega partizanskega oddelka je bil Novomešan Ivan More, sin sodavičarja. Glavni krivce Murnove smrti pa je bil že imenovani Springer. On je dal zaklati nedolžnega fanta v cvetu njegove mladosti. Njegovi zemski ostanki so v gozdu pod Brezovo rebrijo.

Partizanski voditelji

Skoraj nekaj neverjetnega se marsikomu zdi, kako so se mogli nekateri ljudje navdušiti za tako imenovano »osvobodilno fronto« ter se ji vreči v objem brez vsakega kritičnega premisleka. Niso se niti vprašali, kdo vodi vso stvar, tudi ne, kakšno ozadje ima, kakšne cilje, kakšnih sredstev se poslužuje. Našežimo v kratkih obrisih glavne voditelje »osvobodilne fronte«.

Vojaske vodja »osvobodilne fronte« je Aleksij Baehler, doktor prava, pozneje je študiral tudi kemijo, očitno z namenom, da si pridobi znanje o eksplozivnih snoveh. Je istočasno v odboru vodstva komunistične stranke za Slovenijo. Zadnja leta je živel večinoma v inozemstvu, zlasti v Parizu, od koder je pripravljaval komunistično revolucijo v Sloveniji. Zaradi komunizma je bil že zaprt v Ljubljani. Ob začetku španske državljanske vojne je bil pariska policija zaprla. Iz ječe ga je spravil dr. Vogelnik, na kar se je Baehler podal v Španijo, kjer se je v svojstvu kapitana usposabljal za oborožen komunistični nastop v Sloveniji.

Politični vodja »osvobodilne fronte« je Boris Kidrič iz Ljubljane. Ze od mladih nog se je izživljal v terorističnih dejanjih. Pozneje je živel v inozemstvu pod tujim imenom. Njega je preganjala mednarodna policija kot skrajno zločinski tip. Odkljuje se po svoji pasji vdanosti do Kominterne, po svoji okrutnosti in politični brezobzirnosti ter nemoralu. Istočasno je tudi v odboru komunistične stranke. Ko je bil v inozemstvu, je bil vodja SKOJa (Savez komunistične omladine Jugoslavije).

Dr. Jože Rus ima v »vladi« »osvobodilne fronte« funkcijo ministra. Prej se je udeleževal v bivših sokolskih vrstah, je bil pa že tam znan kot zakrit komunist. Po značaju je zmeneec in velik zanesenjak.

Edvard Kocbek, gimnazijski profesor, ima v partizanskem vodstvu podobno funkcijo kakor dr. Rus. On je pobegli mariborski seminarist. Hlinil je vedno katolicizem in se naravnost izpostavljal v borbi za neko reformno krščanstvo, ki naj bi bilo seveda reformirano po komunističnih direktivah. Zveze s komunisti je imel že v mariborskem bogoslovju. S svojim udeleževanjem je načrtno zanesel med katoliške vrste pred vojno velik razdor. Delal je tam še dalje po direktivah komunistične stranke. Ze leta 1934. je bilo zanj ugotovljeno, da je bil članjen v komunistični organizaciji. Na zunan pa je hlinil še vedno tesno povezanost s krščanstvom, da bi laže pridobil katoličane za komunizem. Po značaju je silno zakrit, nagnjen k duševni razklatnosti. Značilno je to, da so njegovi somišljeniki, ko je bila njegova vloga v komunistični stranki že zelo znana, delali zanj propagando celo pod geslom, da je Kocbek praktičen katoličan.

Dr. Jože Brilej ima v »osvobodilni fronti« prav tako funkcijo ministra. Je še od šolskih let Kocbekov tovariš in je kakor Kocbek tudi on pobegli mariborski seminarist. Za njegovo proletarsko mišljenje je najbolj značilno to, da se je edini od svojih tovarišev pripeljal v bogoslovje v razkošni kočiji in tudi pozneje živel v razkošju. Po postavi je nekoliko pokvečen, po značaju pa silno častihlepen, naravnost megaloman. V »osvobodilni fronti« nastopa pred javnostjo kot zastopnik komunistične stranke, dočim Kocbek še vedno igra vlogo zastopnika »krščjanov«.

Poleg teh voditeljev »osvobodilne fronte« je seveda še vse polno takih in podobnih tipov, ki so pa vsi nabrani iz komunistične stranke. Vodja komunizma v Sloveniji Kardelj Edvard ni direktno v vodstvu »osvobodilne fronte«, je pa kot voditelj komunizma dejanski vodja vsega partizanskega gibanja. Odkljuje se po brezobzirni komunistični »pravovernosti« in po naravnost kruti neodjenljivosti. Po postavi je pohabljen in zato primoran, da se neprestano skriva, ker bi ga bilo lahko spoznati. Veliko časa je preživel v Moskvi kot profesor na propagandni univerzi na oddelku za bivšo Jugoslavijo.

Takim ljudem so torej naseladi mnogi brez vsakega kritičnega premisleka. Vsakega Slovenca bi moralo biti sram, da se je dal zapeljati od ljudi tako temnega kova.

Nedolžnega Ivana so komunisti umorili zato, ker niso mogli dobiti njegovih dveh bratov, ki sta pravočasno bežala v Novo mesto. Nedolžni zločinci so se zato maščevali nad Ivanom. Murnovo družino pa so sovražili posebno zato, ker je bila strogo poštna in krščansko zavedna. Tudi tukaj je komunizem pokazal svoj bes proti krščanstvu. »Osvobodilna fronta« in od nje organizirano partizanstvo se je skušalo skrivati za plašč narodnega osvobodjenja. Toda strast je bila vendarle prevlekla in je prežgoda — prežgoda za komuniste — bruhnila na dan, tako da je mogel spregledati vsakdo, ki je dobre volje.

bratu je v bedi treba pomagati z dejansko ljubeznijo. Krivično kopičenje imetja povzroča socialne razpore in sovraštvo, bogastvo samo pa zavaja v grešno mehkuznost ter odvrača od Boga in bogoljubnega življenja.

To so rezultati te razprave, ki govori o enem najstarejših redov na svetu, o znanju judovskih prerokov, kakor je kodificiran v svetem pismu starega zakona. Dr. Kovačič je pisal svojo zanimivo razpravo kot biblija na osnovah hebrejskega teksta ter odlično izbrane teološke literature v svetovnih jezikih, pa tudi kot narodni ekonom, ki je te starozakonske nazore gledal s stališča sodobne socialne vede. Zato bo ta razprava prišla prav še bolj socialnim delavcem in narodnim gospodarstvenikom, ki bodo iz nje jasno videli ureditev vedno perečih gospodarskih vprašanj v davni preteklosti pri narodu, ki je bil izvoljen zato, da bo postal temeljni novemu krščanskemu redu, kakor ga je dopolnil z novo zavezo Kristus, v stari zavezi tako pričakovani Mesija, id

Portret Jakoba Aleševca. Nedavno je »Slovenec« objavil članek »Jakob Alešovec v Groharjevem portretu«. Pisec v tem članku poroča, da je Alešovec umrl l. 1901. v hiralnici, kar pa je pomota, ki se nahaja tudi v »Biografskem leksiku«. V resnici je umrl v deželni bolnišnici, kjer ga je na smrt pripravil znani kurat deželne bolnišnice Karel Hejdrich, brat skladatelja Antona Hajdriha. Alešovec je pred smrtdjo večkrat prejel sv. zakramente; bil je s postrežbo in oskrbo popolnoma zadovoljen. Ko je bil nehal biti urednik in so mu dohodki pošli, je bil res nekaj časa v hiralnici, a ni dolgo strpel, ker je moral biti ob osmih zvečer doma. To mu ni ugajalo, češ da se mora udeleževati »narodnega življenja«, ki se pa šele ob osmih pričenja. V tej dobi je v poletnem času prijel kot »nemiren potnik« za polno palico in šel po deželni obiskovat župnike, ki so bili včasih naročniki njegovega Brencija. Pri vsakem župniku je ostal nekaj dni in odšel potem oskrbljen s popotnico k drugemu znancu. S.V.

A. Fogazzaro:

35

Palača ob jezeru

Zdaj pa je Steinegge pretrgal njeno pripovedovanje s strašnim izbruhom jeze. Divjal je po sobi, dokler ni prevrnil dva stola. Tedaj je zaslišal lahke korake, ki so se mu približali in neznaka roka mu je zaprla usta. Njegov bes je v hipu umiril. Poljubil je njeno roko in jo stisnil med svoje.

»Prav imaš,« je dejal. »Vendar pa je vse to nezaslišano.«

»O ne, oče, nizkotno je, preveč nizkotno.«
Edita je pripovedovala, kako je zaradi tega pisma, ki je bilo staro že dve leti in pol, skoraj zblaznela. Zнала ga je na pamet. Povedala mu je, kako je prosila sorodnike, da bi ji vrnil vsaj kakšno pismo. A žal so vsa izginila in niti enega ni bilo mogoče več dobiti. Po dedovi smrti pa so se pretrgale zadnje vezi, ki so jo vezale na materino družino. Dobila je dediščino, ki pa je bila precej skromna, kajti družina je bila številna in ne preveč premožna, a je vedno živela precej razkošno. Zahtevala je, da bi se ji njen delež takoj izplačal. Pogoji, po katerih jo je dosegla, so bili nad vse krivični, a kljub temu jih je sprejela. Odpotevala je nemudoma v Italijo, sama, s svojo dediščino in s priporočilnim pismom za nekakega uradnika na nemškem poslanstvu v Turinu, ki je že večkrat pomagal rojakom iz Nassaua. Odklala je naravnost v Turin. Tisti uradnik s poslanstvom se je zelo zavzel zanjo in prav kmalu mu je uspelo, da je zvedel, kje prebiva njen oče. Pripovedovala je še, kako se je sešla z grofovimi sorodniki.

Steinegge je tedaj pripomnil, da bi bilo prav, da bi šel dol, preden gostje odidejo k počitku. Prižgal je svečo in dejal hčerki, naj ga počaka; v nekaj minutah se vrne. Pohitel je po stopnicah navzdol, ne da bi opazil, da luč na stopnišču ni

več gorela in da ni bilo slišati od nikoder nobenega glasu. Slišalo se je samo tiktakanje velike stenske ure. V trenutku, ko je šel Steinegge mimo nje, je bila, Starec je obstal in prižgal žveplenko. Bilo je pol dvanajstih! Žveplenka je ugasil, Steinegge pa je ostal nekaj časa negiben, z roko iztegnjeno naprej. Ali je mogoče? Domneval je, da je kvečjemu pol desetih. Vrniti se je tiho v zgornje nadstropje in previdno odprl vrata hčerkin sobe.

Deklica je stala zravnan pred odprtim oknom, roke je imela sklenjene na naslanjalu stola, njena glava pa je bila sklonjena na prsi.

Steinegge je obstal. Sapa mu je zastala. Ali je bil morda ljubosumen na Nevidnega, h katerevso se se ta trenutek dvigale v višave misli njegove hčerke? Niti sam ni dobro vedel, kaj čuti. Zazdelo se mu je, da je stopila neka senca med njega in hčerko. Ker sam ni bil veren, je mislil, ko je videl deklico v molitvi, da ga bo zaradi tega manj ljubila.

V tem trenutku se je Edita okrenila in mu dejala:

»Te morda motim?

Presenetilo jo je njegovo tiho in žalostno vprašanje.

»Nikakor ne,« je odvrnil začuden in pri tem dvignila obrvi, kakor da bi hotela reči: »Čemu neki me to vprašuješ?

Hotela je, da se nasloni poleg nje na okno.

Bila je mirna, brezmesčna noč. Jezera ni bilo mogoče razločiti od gora. Pred oknom se je svetilila bela prog, cesta, ki se je vila ob jezeru. Vse ostalo je bilo kakor temna senca, ki je obkrožala sivo nebo. V tej senci pa se je od časa do časa slišalo rahlo šumenje mirne vode, ko je kaka ribica za hip motila njeno spanje.

Edita in Steinegge sta se še dolgo časa tiho pogovarjala. Deklica ga je spraševala o tisočih podrobnostih iz preteklega življenja, posebno po ločitvi. Vpraševala je vse mogoče stvari, kakor

so ji prihajale na misel nekatere resne, na primer če je mnogo trpel zaradi domotožja ali pa čisto otročje, če se še spominja, kakšen je bil saloniček, kjer je dvanajst let sanjala o njem. Ubogemu Steineggu se je sree napolnjevalo z nepopisno sladkostjo in ponosom. Ko je pripovedoval o svojem trpljenju deklici, ki ga je poslušala z utripajočim srcem in s solzami v očeh, se mu je zdelo, da niso bile vse pretekle težave nič, v primeri s sedanjjo blaženostjo.

V daljavi so se oglasili zvonovi. Odmev se je razlival po dolincah in se izgubljal ob gozdnatem pobočju gora. Naznanjali so, da bo drugi dan žeganje v Val...

»Kaj pomeni to zvonjenje, oče?«

»Ne vem, dragica, je odvrnil Steinegge. »Das wissen nur die Pfaffen, to vedo samo farji.«

Komaj je izgovoril te besede, se je zavedel, da ni bilo prav, zato je umolknil. Tudi Edita je molčala.

Nekaj minut je vladala tišina.

»Edita,« je čez nekaj časa dejal Steinegge, »bržkone si utrujena.«

»Nekoliko že, očka.«

Njen glas je bil še vedno nežen. Steinegge se je pomiril.

Res je bil ta glas še vedno nežen, vendar pa je zvenel nekoliko žalostno. Ko je Steinegge odšel, potem ko jo je ljubše poljubil, se je Edita vrnila k oknu in zdelo se je, da se zelo dolgo pogovarja z Nekom, ki biva nad oblaki. Njen oče pa se ni mogel umiriti. Vrnil se je pet ali šestkrat k njenim vrtom, potrkal in jo vpraševal, če potrebuje česa, če ima žveplenke, če ima vodo, kdaj želi, da jo pokliče drugo jutro, če želi, da ji prinesejo zajtrk v sobo in še nešteto drugih stvari. Zbudila se mu je želja, da bi se vlegel kar pred njena vrata kakor zvest pes. Končno pa se je malo pred zoro vlegel kar oblečen na posteljo.

II.

»Precej vodena je, vaše blagorodje,« je grofici Foski dejala zvesta Kati, ko ji je nalivala kavo v ogromno skodelico. Grofica pa je medtem dvignila glavo z blazin, se naslonila na komolec in nezaupno gledala podstavek, skodelico, krožnik, posodo za sladkor, vrček za kavo in rjavo tekočino, ki je iz njega tekla v skodelico.

»Blazene Benetke!« je vzkljnila.

»Da, vaše blagorodje, blazene Benetke!«

»Saj je sama voda,« je dejala grofica, se namrdnila in odložila skodelico, ko se je je komaj dotaknila z ustnicami.

»Res je, vaše blagorodje. Saj sem to tudi jaz rekla tisti starki. Bog se usmilil, kaka je ta hiša! Starka je zavihala nos zaradi ruh; komaj sem jo prepričala, da ekselencen ne more spati, če nima svojih ruh.«

»Res si ji rekla tako?«

»Da, vaše blagorodje.«

»Prav si storila. Vzela sem jih za primer, da bi morala prenočevati v hotelu. Ker pa so že tu... Oblecite hitro, da pridem pravočasno k maši.«

»Kakor ukazuje, blagorodje. Sobarica mar-kize Marine mi je dala prav. Veste, kaj sem spoznala? Da so si namreč tu gospodarji in služinčad kakor psi in mačke.«

»Pripoveduj kaj več o tem. Ne to nogavico, neroda! Povej, no! So še lepe moje noge, kaj ne?«

»Oh, blagorodje, marsikatera nevestica bi...«

»Že prav; pripoveduj mi o psih in mačkah.«

»Da, kakor psi in mačke so, vaše blagorodje.«

Gospod grof in gospodična markiza se ne moreta videti. Naslonite se name, blagorodje. Počasi! Počasi, blagorodje, ker postelja je visoka. Ko se pogledata, se zdi, da bi se najrajši požrla. To je pripovedoval kuhar Momolu. Zdi se, da kuhar ne drži niti z enim niti z drugim. Lepe stvari sem slišala!«

Lepota jesenskih tekov čez drn in strn

Tek čez drn in strn je dejansko najzgodnejša oblika teka. V prvih časih lahke atletike so si predstavljal ljudje pod teko n le kratko progo na 100 m, po kateri drvi nekaj fantov in tekmujejo, kdo bo prvi. Tako so drveli, kadar so trenirali; isto sliko so videli tudi gledalci na tekmah. Proga na 100 m je bila hudo popularna in se jo tudi velikanske telovadne organizacije v svetu, ki so imele nekaj sto tisoč ali celo milijon članov, sprejele v svojo telovadni sestav.

Potem so začeli tudi z daljšimi progami: na 400, 800, 1500 in vse do 10.000 m. Komodni ljudje so zmanjevali z glavami, vse skupaj jim je dišalo po pretiravanju. Žilavi tekači pa niso odjenjali in sčasoma so postale tudi daljše proge popularne. Vsak šolar je vedel za dobre rezultate, vsi so poznali zmagovalce in občudovali njih zmogljivost. Med tekači so zablestela imena, o katerih so mladi športniki veliko govorili. Od domačih so poznali dolgo vrsto od Valtricha in Perparja do Krevsa in Koširja; od onih v svetu Ladoumagne-a in Peltzerja pa vse do Nurmija, Owena in Haegga.

V svetu, kjer so začeli s športom nekako trideset let pred nami, gojijo tudi dandanes panogo, ki je pri nas še precej neznan in ki so jo gojili le tu pa tam lahkoatletični smučarji, ki so se pripravljali na zimo: gozdni tek. Pri nas so se ga lotili samo najbolj izurjeni tekmovalci; na Finskem na primer pa ni športnika, ki ne bi imel veselja s tem, da se poda vsaj enkrat na teden na mehke steze čez polje in gozd, čez drn in strn. Kroženje po črnem tekalšču je duhamorno in zahteva veliko energije; tek v naravi je podoben sprehodu, ki je eicer naporen in poživl presnavljanje v telesu do curljajočega znojenja, doživlja samo pa je prijetno in spominja na motive, ki vabijo planince na plano.

Tek čez drn in strn ni samo za tekače, ki se pripravljajo na tekme na dolge proge, in tudi ne samo za smučarje, ki nabirajo moči, da bi laže zdržali drsenje po enegu na 18, 30 ali 50 km. Za organizem pomeni tek v naravi izdatno naprezanje mišic in dragoceno stopnjevanje zmogljivosti srca in pljuč. Zato ga gojijo tudi nogometaši, ki jim je na tem, da ne bi popustili, ko tebejo dolge minute drugega polčasa; gojijo ga tudi plavalci, kadar ni več priložnosti za plavanje na dolge proge; radi se ga lotijo drsalci, sabljači, boksarji in desetborci, ki jim je dobro znano, da morajo biti najprej zdravi ko dren in prožni ko gamsi v pečevju, če hočejo doseči v svojem športu kaj velikega. Med prijatelji jesenskega gozdnega teka pa naletimo v svetu tudi na sivolase moše, ki jim ne gre več za tekme, pač pa za borbo proti prezgodnjemu pešanju in za lepoto narave.

Tek čez drn in strn ni samo šport in je več kot telesna vzgoja. Je to sprehod, ki ga opraviš iz notranjih nagibov, ker veš, da boš doživel nekaj lepega. Urnih nog se počeneš na poljsko stezo. Ozirraš se po otožno barvani jesenski pokrajini, ki se pripravljajo na zimski počitek. Drevje je skoraj že golo, na tleh šumi listje, po strniščih se podijo rejeni vrabci in stikajo po zrnu, ki je ostalo od bogate žetve. Svoj topot korakov zaslišiš šele tedaj,

ko si pretekel dva kilometra in se ti začne »brat osek upigati. Takrat se začneš pogovarjati z njim in ga zmerjaš z lenuhom, ki bi samo jedel in spal. Tvoje živinče pa mora biti podobno iskrenu vranecu, ki je v diru prav tako podjeten kot pri polnih jasilih...

Začneš se znojiti in potne kapljice ti silijo v oči in v usta. Dobiš okus po slanem in te zamika rumeno jabolko, ki je ostalo na golem drevesu. Če si pravi tekač, ga pustiš na veji, kjer se ga bodo lotili skorci; če si omahujoč, se zaustaviš in ga ekstešiš. Zaviješ se v gozd, kjer ti poka eubo dražje pod nogami. Od tam spet na stezo, ki vodi navzdol in te nosi, da komaj slediš hitrosti, ki jo daje strmina. Zdi se ti, da si postal smučar, ki drvi po klancu in se bo ustavil nekje spodaj v šumeči kristliniji.

Tako ti gredo drobne misli po glavi, organizem pa opravlja med tem svojo tako koristno nalogo: pljuče se zračijo kakor oljčasta prebivališča pred veliko nočjo, znojnice se odpirajo in izločajo vso odvišeno in škodljivo nesnago. Tek čez drn in strn ti požira moči, potem pa ti jih spet vrata mnogo obilnejše. Ko se vrneš v oblačnico, ti prija topla voda, s katero se očistiš, mrzla pa te osveži in počutiš se ves prerojen. Zvečer še čutiš prijetno utrujenost, drug dan pa si zdrav ko dren in dobre volje greš spet na delo.

Gozdni tek ima svojo poezijo. Oni po enakomernem črnem tekalšču pozna samo voljo in borbo, ta pa je podoben jesenskemu sprehodu, pri katerem je športna stran tako nekje v ozadiju.

Pokopališče kitov

Številni prirodoslovci, ki so raziskovali še neznane afriške in indijske pokrajine, so na svojih znanstvenih potovanjih ugotovili, da se ostareli in obnemogli sloni ločijo od svojih čred in odidejo v samotne kraje dalje v pragozd, kjer poginejo. Takšnih slonovih pokopališč so našli že več, tako v posameznih afriških pragozdovih, kakor tudi v indijskih džunglah. Prirodoslovci so pred leti ugotovili iste primere tudi pri kitih, ki imajo prav tako svoja pokopališča. Pred dobrimi desetimi leti je namreč odkril neki norveški kitolovec na vzhodni obali Grönlandije na morski površini velike oljnaté madeže. Kitolovec je mislil, da se je na dotičnem mestu verjetno potopila kakšna prevozná petrolejska ladja. Ko je pa preiskal morsko dno, je naletel na bogato odkritje. Na morskem dnu je namreč ležalo vse polno trupel ogromnih kitov, ki so bili poginili. Njihova trupla zaradi mrzle morske vode niso razpadla. Omenjeni kitolovec je po odkritju pokopališča kitov postal milijonar, ker je olje od kitov v moderni industriji važna surovina. Po tem prvem pokopališču so kitolovci odkrili na morskem dnu še več drugih pokopališč ter so jih pridno izkoriščali in si na ta način pridobili lepa premoženja.

Edgar Wallace:

1

Skrivnost skrivljene sveče

Roman.

I.

Vlak, ki odhaja ob 4.15 iz Viktorije v Lews, so zaradi neke iztirive v Thre Bridgeu zadržali, in čeprav je imel John Lexman še sroč, da je kljub zakasnitvi dobil zvezo v Beston Tracey, je le zamudil avtobus, ki je oskrboval promet med krajem in zunanjim svetom.

»Če bi, gospod Lexman, lahko počakali pol ure,« je rekel postajenačelnik, »bom telefoniral v vas, da bi prišel Briggs in vas odpeljal.«

John Lexman je pogledal po oklicu, ki se je kopala v dežju, in pridivilni ramena.

»Peš pojdem,« je odgovoril kratko, pustil prtljago pri postajenačelniku, si zapel dežni plašč pod brado in odločno stopil v dež, da bi prehodil dve milj, ki sta ločili malo postajo od Little Traceya.

Lilo je tako neprestano, da se je zdelo, da pojde vso noč. Visoke žive meje ob cesti so bile kakor zeleni slapovi in blata je bilo na nekaterih mestih preko členkov. Pod nekimi košatim drevesom se je ustavil, da je napolnil in prižgal pipo, ki jo je držal navzdol, in nato nadaljeval pot. Če bi ne bilo takega naliva, ki je prodiral v sleherni odprtino njegovega nepremoljivega plašča, bi mu bila ta pot kar prijetna in celo zaželena.

Na cesti med Bestonom Traceyem in Little Bestonom si je zamislil nekaj najlepših situacij v svojih romanih. Na tej cesti se mu je sprožila misel za »Tilburyjevo skrivnost«, med postajo in svojim domom je zasnoval »Grigorija Standskat«, najbolj brano detektivsko zgodbo vsega leta. John Lexman je bil pisatelj genialno zapletenih povesti.

Čeprav so ga v literarnem svetu označevali kot »senzacijskega« pisatelja, je le imel za seboj ogromno občinstva, ki je vedno naraščalo in se navduševalo ob branju njegovih nenavadnih in zanimivih zgodb, ki so s svojim skrivnostnim zapletom vzdržale človeka v napetosti do konca.

Medtem ko je Lexman šel proti Little Bestonu, pa ni mislil na knjige, osnutke in zgodbe, nekaj drugega je premišljeval. V Londonu je imel dva razgovora in je bil enega posebno vesel. Videl je T. A. Ksa. »T. Ks.« je bil T. Ks. Meredith, ki bi ugnel lepega dne postati načelnik preiskovalnega kriminalnega urada. Ta čas je bil policijski pristav in je imel opraviti z najdelikatnejšimi zadevami.

T. Ks. ga je na svoj čudaško vihravi način navduševal za neko izredno zamisel, kakršne bi bil lahko sleherni pisatelj veseli. Vendar ni mislil na T. A. Ksa, ko je šel ob griču, vrhu katerega se je dvigal njegov skromni dom, znan sicer z nekoliko preveč zvenečim imenom Beston Priory.

John Lexman je mislil na razgovor, ki ga je imel prejšnji dan z nekim Grkom, in je bil kar mrk. Odprl je vrtna vrata in stopal proti hiši med lepo urejenimi gredami ter se skušal izbežiti spomina na izredni in malo prijetni pogovor, ki ga je imel z izposojevalcem denarja.

Beston Priory je bila malo več ko preprosta vila, čeprav je ena izmed njenih sten dokazovala, da je ostanek stavbe, ki jo je postavil neki pobožni Thorward že v trinajstem stoletju. Zgrajena je bila preprosto v elizabetinskem slogu z nenavadnimi pročelji in visokimi dimniki, okna so bila zamrežena, zanemarjeni vrtovi, senčnica in mali travnik so dajali vsemu nekaj videz dvorca, na katerega je bil gospodar zelo ponosen.

Šel je po hodniku, ki je bil pokrit s slamo, se ustavil na prostornem pragu pred vežo, da bi si elekel premočeni dežni plašč.

Službe

Dobe:

Kuharico

samostojno, iščemo za takoj k majhni družini. — Naslov v upravi »Slov.« pod št. 6231.

Kuharica, varčna

samostojna se sprejme takoj k tričlanski moški odrasli družini, plača in hrana dobra, nastop takoj. Ponudbe na upravo »Slovenca« pod »Varčna kuharica« št. 6218.

Službe

Iščemo:

Kuharica srednjih let
išče službo k majhni družini. Ponudbe na upravo »Slovenca« pod »Št. 45« 6214.

Kupimo

Pisalni stroj, gramofon

in plošče, dobro ohranjene ali pa v neuporabnem stanju, kupuje plača najvišje dnevne cene: »EVEREST«, Prešernova ulica 14.

Prodamo

6 letnega konja

več težkih voz in sestavne dele osebnega FIAT-voza mod. 512. prodam. Naslov v upravi »Slov.« pod št. 6219.

Usnjen dolg plašč

prodam za 2400 lir. Na ogled pri šefici, krojač, Sv. Petra nasip 29.

Sobe

Oddajo:

Sobico

s posebnim vvhodom oddam gospodični ali gospodu. Sprejme se tudi dijak na stanovanje. Istotam se prodajo tudi stare pumpear. Naslov v upravi »Slovenca« 6160.

Opremljeno, separir. sobo oddam 1 ali 2 boljšima osebam, event. s kuhinjo. — Naslov v upravi »Slovenca« pod št. 6217.

Knjige

Knjigovodstvo prof. Siča

111.—1V. del, kupim. Souvan, Mestni trg 24.

Umrl je naš ljubljni mož, dragi oče, stari oče, brat in stric, gospod

ALOJZIJ GOLOB

zvaničnik državnih železnic v pokoju

Pogreb dragoga pokojnika bo v petek, dne 13. novembra 1942, ob pol 3 pop. z žnl. iz kapelo sv. Kristofa k Sv. Križu. Sveta maša zadušnica bo brana v soboto, dne 14. novembra 1942, ob 7 v cerkvi Sv. Kristofa v Ljubljani. Ljubljana, dne 11. nov. 1942.

Globoko žalujoči:

Marija, žena — Jakob, France, Ivana, Francka in Roza, otroci in ostalo sorodstvo.